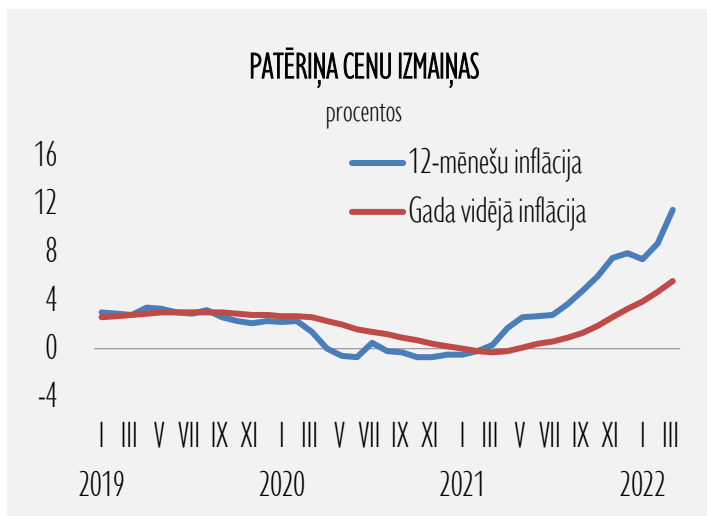

Par patēriņa cenām 2022.gada martā

Cenu pieaugums martā būtiski straujāks nekā tas raksturīgs šim mēnesim

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2022.gada martā, salīdzinot ar februāri, patēriņa cenu līmenis pieauga par 3,3%. Precēm tas pieauga par 4,1%, bet pakalpojumiem – par 1 procentu.

Pēdējos gados martā patēriņa cenu līmenis palielinājās par 0,7-1,2 procentiem, izņemot 2020. gadu, kad patēriņa cenu kāpums bija zemāks Covid-19 ietekmē. Cenu kāpumu martā galvenokārt ietekmē sezonālais cenu kāpums apģērbiem un apaviem un akcīzes nodokļa likmju pieaugums. Šogad martā bija vērojams ļoti straujš cenu pieaugums, ko turpina ietekmēt būtisks pasaules cenu kāpums.

Lielākā palielinošā ietekme martā bija cenu kāpumam degvielai, kam cenas pieauga par 17,1% un kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 1,3 procentpunktiem. Augsto cenu degvielai turpina ietekmēt straujais pasaules naftas cenu kāpums, kas bija ļoti straujš šogad martā. Mēneša laikā pasaules naftas cenas vidēji pieauga par 19,5%, mēneša sākumā Brent naftas cenai strauji sasniedzot 130 USD par barelu, ko galvenokārt ietekmēja ASV lēmums aizliegt Krievijas energoresursu importu tās iebrukuma Ukrainā dēļ un Lielbritānijas paziņojums par atteikšanos no Krievijas naftas importa līdz gada beigām. Mēneša vidū gan naftas cena saruka līdz februāra līmenim, ko sekmēja jaunu Covid-19 stingro ierobežojumu ieviešana Ķīnā un bažas par to ietekmi uz naftas pieprasījumu, bet tad atkal cena pieauga bažās par piegādēm pēc Jemenas nemiernieku uzbrukuma Saūda Arābijas naftas rūpniecībai, pēc ES dalībvalstu diskusijām par Krievijas naftas embargo noteikšanu, kā arī bažās par strauju inflācijas kāpumu un pasaules ekonomikas izaugsmes samazināšanos saistībā ar karu Ukrainā. Mēneša beigās naftas cena kritās līdz 108 USD par barelu saistībā ar tā brīža progresu miera sarunās starp Krieviju un Ukrainu un atkal bažās par energoresursu pieprasījumu Ķīnā saistībā ar lielāko Covid-19 uzliesmojumu, nosakot lokdaunu miljoniem cilvēku Šanhajā, kā arī ASV paziņojumu izmantot naftas rezerves tirgus stabilizēšanai. Vienlaikus augsto naftas cenu noturību veicina OPEC+ vienošanās turpināt mērenu naftas ieguves apjomu palielināšanu, neskatoties uz vairāku valstu aicinājumu straujāk palielināt naftas ieguvi. Jāatzīmē, ka aprīļa sākumā Brent markas naftas cena ir nokritusi līdz 100 USD par barelu un turpmākā ietekme uz Latvijas degvielas cenām varētu būt mērenāka nekā tā bija martā.

Šogad martā straujo cenu kāpumu ietekmēja arī cenu pieaugums pārtikai, ko galvenokārt noteica jau līdz šim strauji augošās pasaules cenas un Krievijas iebrukums Ukrainā. Latvijā pārtikas produktu cenas pieauga par 2,6% un kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,7 procentpunktiem. Lielākā ietekme bija cenu kāpumam piena produktiem, gaļai, kafijai, maizei un graudaugiem un svaigiem dārzeņiem. Pasaules pārtikas cenas pēc neliela krituma iepriekšējā gada decembrī, kopš šī gada sākuma atkal pieaug. Martā mēneša laikā pasaules pārtikas cenas pieauga ļoti strauji – par 12,6%, pārtikas cenu indeksam pakāpjoties līdz jaunam visu laiku augstākajam rādītājam. Martā cenas pieauga visās galvenajās pārtikas produktu grupās, sasniedzot visu laiku augstākos rādītājus augu eļļu, graudaugu un gaļas cenu indeksiem. Būtiski cena pieauga arī cukuram, bet mērenāks kāpums bija piena produktiem. Cenu kāpumu galvenokārt veicināja eksporta piegāžu samazināšanās Melnās jūras reģionā notiekošā konflikta apstākļos, īpaši Ukrainas nespēja eksportēt saulespuķu eļļu, kviešus un mājputnu gaļu. Cenas tāpat turpināja ietekmēt vājā izlaide arī citās galvenajās pārtikas produktu ražotājvalstīs, bažas par piegādēm, pieaugošais importa pieprasījums pasaulē un strauji augošās jēlnaftas cenas.

Palielinoša ietekme martā bija arī cenu kāpumam elektroenerģijai par 14,7%, cietajam kurināmajam par 4,3% un siltumenerģijai par 0,9%, kas kopā kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,6 procentpunktiem.

Arī šogad martā, beidzoties sezonas izpārdošanām, cenu pieaugumu veicināja apģērbu un apavu sadārdzināšanās. Cenas apģērbiem un apaviem mēneša laikā palielinājās par 7%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,4 procentpunktiem.

Pakalpojumiem cenas martā pieauga par 1%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,3 procentpunktiem. Lielākā palielinoša ietekme bija vērojama cenu kāpumam ambulatorajiem pakalpojumiem, kompleksiem atpūtas pakalpojumiem, ēdināšanas un pārvadājumu pakalpojumiem, kā arī autotransportlīdzekļu apdrošināšanai.

Vērā ņemams cenu pieaugums bija arī personīgās higiēnas precēm un skaistumkopšanas līdzekļiem par 8,1%, kas kopējo cenu līmeni palielināja par 0,2 procentpunktiem. Cenas pieauga arī alkoholiskajiem dzērieniem un tabakas izstrādājumiem par 0,9%, kas kopējo cenu līmeni palielināja par 0,1 procentpunktu.

2022.gada martā, salīdzinot ar iepriekšējā gada martu, patēriņa cenas pieauga par 11,5%. Gada vidējā inflācija bija 5,6 procenti.

Sagaidāms, ka tuvākajos mēnešos cenu izmaiņas būtiski pārsniegs sezonālo svārstību līmeni. Galvenā ietekme uz cenu pārmaiņām joprojām būs saistīta ar pasaules cenu kāpumu energoresursiem un pārtikai, ko lielā mērā ietekmēs ģeopolitiskā spriedze reģionā saistībā ar Krievijas agresiju Ukrainā. Sagaidāma arī to pakārtotā ietekme uz rūpniecības preču un pakalpojumu cenām. Paredzams, ka 2022. gadā kopumā vidējā gada inflācija būs būtiski augstāka par 2021. gadā vēroto un varētu pārsniegt 10 procentus.